

YTTRANDEN

REGIONKOMMITTÉN

REK:S 131:A PLENARSESSION OCH INLEDNINGSSSESSION FÖR EUROPEISKA VECKAN FÖR REGIONER OCH STÄDER, 8.10.2018–10.10.2018

Yttrande från Europeiska regionkommittén om Reflektioner om Europa: de lokala och regionala myndigheternas synpunkter på hur man ska återuppbygga förtroendet för EU

(2018/C 461/02)

Medföredragande: Karl-Heinz LAMBERTZ (BE–PES), Europeiska regionkommitténs ordförande, ledamot, tyskspråkiga gemenskapens parlament, senatsledamot

Markku MARKKULA (FI–EPP), Europeiska regionkommitténs förste vice ordförande, ledamot, stadsfullmäktige, Esbo

Referensdokument: Remiss från Donald TUSK, Europeiska rådets ordförande, av den 8 november 2016, med en begäran om att Europeiska regionkommittén (ReK) ska utarbeta ett yttrande om "Reflektioner om EU: de lokala och regionala myndigheternas synpunkter på hur man ska återuppbygga förtroendet för EU"

POLITISKA REKOMMENDATIONER

EUROPEISKA REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

Ingress: bakgrund till de lokala och regionala företrädarnas bidrag till att återuppbygga förtroendet

1. Europeiska regionkommitténs (ReK) uppdragsbeskrivning, Bryssel, den 21 april 2009: "Vi är en politisk församling som består av regionalt och lokalt valda representanter i den europeiska integrationens tjänst. Genom vår politiska legitimitet säkerställer vi den institutionella representationen av samtliga territorier, regioner, städer och kommuner i Europeiska unionen. Vårt uppdrag är att involvera de regionala och lokala myndigheterna i den europeiska beslutsprocessen och därmed främja ett ökat deltagande av medborgarna. (...) Vi värnar om respekten för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna för att se till att EU:s beslut fattas och genomförs så nära medborgarna som möjligt och på lämpligaste nivå. (...) Vi för en direkt dialog med våra medborgare om vad EU åstadkommer och om framtida utmaningar, och vi bidrar till att förklara och redogöra för genomförandet och de regionala och lokala effekterna av gemenskapspolitik."

2. ReK:s fem prioriteringar för 2015–2020: "En nystart för den europeiska ekonomin", "EU-lagstiftningens territoriella dimension är viktig", "Ett enklare och mer sammanlänkat Europa", "Stabilitet och samarbete inom och utanför EU" och "Medborgarnas Europa är framtidens Europa".

3. Remissen från Europeiska rådets ordförande av den 8 november 2016 med en uppmaning till ReK att utarbeta ett yttrande som redogör för de lokala och regionala myndigheternas uppfattningar och förslag om EU:s framtid, i syfte att bidra till att återuppbygga förtroendet för det europeiska projektet ⁽¹⁾.

4. Europeiska kommissionens vitbok om EU:s framtid: Tankar och scenarier för EU-27 fram till 2025 av den 1 mars 2017 och de fem efterföljande diskussionsunderlagen.

⁽¹⁾ Skrivelse av den 8 november 2016 från Europeiska rådets ordförande till Europeiska regionkommitténs ordförande, http://www.cor.europa.eu/en/events/Documents/Letter%20Tusk%20Markkula_Reflecting%20on%20the%20EU_081116.pdf

5. Romförklaringen, som undertecknades den 25 mars 2017, i vilken undertecknarna "förbinder [sig] att lyssna på och besvara de farhågor som [deras] medborgare ger uttryck för" och uppger att de "kommer att arbeta tillsammans på den nivå där det gör verklig skillnad – om det så är på unionsnivå, nationellt, regionalt eller lokalt – och då i en anda av förtroende och lojalt samarbete, både bland medlemsstaterna och mellan dem och EU:s institutioner, och i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen. Vi [de] kommer att ge möjlighet till det manöverutrymme som krävs på de olika nivåerna för att stärka Europas innovations- och tillväxtpotential. Vi vill att unionen ska vara stor i stora frågor och liten i små frågor. Vi kommer att främja ett demokratiskt, effektivt och transparent beslutsfattande och ett effektivare genomförande."

6. Avsiktsförklaringen från Europeiska kommissionens ordförande ⁽²⁾ om att fortsätta debatten i vitboken om EU:s framtid ända fram till valet i juni 2019 genom debatter, medborgardialoger, samverkan med de nationella parlamenten och samarbete med regionerna.

7. Rapporten "Reaching out to EU citizens: a new opportunity" ⁽³⁾, i vilken anges att regionerna också spelar en allt större roll när det gäller att ompröva styrelseformerna i unionen och dess medlemsstater. Med sin solida socioekonomiska bas och gemensamma kulturella identitet erbjuder de rätt skala för politiska riktlinjer och ett tillfredsställande resultat på många politikområden, eftersom de är viktiga aktörer och mellanhänder i kontakten med medborgarna, samt rapporten om EU-medborgarskap 2017 ⁽⁴⁾, där det erkänns att det är mycket viktigt att stärka medborgarnas känsla av tillhörighet och deltagande i integrationsprojektet.

8. Europaparlamentets tre resolutioner om Europeiska unionens framtid ⁽⁵⁾.

9. Lanseringen av "medborgarsamråd" i EU:s medlemsstater från och med april 2018.

Att förstå och vidarebefordra medborgarnas och de lokala och regionala företrädarnas uppfattningar om och förväntningar på EU

a) Lokala och regionala företrädare arbetar för att göra medborgarnas röst hörd

10. Kommittén betonar att den genom initiativet "Reflektioner om Europa", som inleddes i mars 2016, har verkat för att bygga upp förtroendet mellan Europeiska unionen och dess medborgare genom medborgar- och stadshusdialoger samt möten med sammanslutningar och församlingar av lokala och regionala politiker och med ett antal gräsrotsrörelser ⁽⁶⁾ och nationella och europeiska territoriella sammanslutningar i syfte att lyssna på och vidarebefordra människornas synpunkter, idéer och farhågor beträffande det europeiska projektet.

11. Kommittén konstaterar att över 176 politiska företrädare för Europeiska regionkommittén hittills har engagerat sig i processen genom att inleda och delta i medborgardialoger som en del av initiativet "Reflektioner om Europa". Mer än 40 000 människor har deltagit direkt eller digitalt i dessa evenemang i 110 regioner i samtliga medlemsstater. Mer än 22 000 medborgare har deltagit genom en webbenkät och en mobilapp som en återkopplingsmekanism som gör det möjligt för dialogdeltagarna och medborgarna att bidra till diskussionen även på distans.

12. ReK betonar att folkvalda företrädare från alla ReK:s politiska grupper deltar i dessa aktiviteter och, i den mån de har möjlighet, delar plattformar med företrädare för Europeiska rådet, ledamöter av nationella parlament, ledamöter av Europaparlamentet, Europeiska kommissionen och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén. Kommittén betonar även att det krävs ytterligare samordning för att förbättra synligheten och inverkan av de utåtriktade aktiviteter som alla institutioner och medlemsstater anordnar.

13. Kommittén lyfter fram resultaten från den undersökning som den beställt bland lokala och regionala myndigheter, inbegripet ledamöter och suppleanter från ReK, och deras sammanslutningar ⁽⁷⁾.

⁽²⁾ Avsiktsförklaring till talman Antonio Tajani och premiärminister Jüri Ratas av den 13 september 2017, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/letter-of-intent-2017_sv.pdf

⁽³⁾ Luc Van den Brande, ordförande Jean-Claude Junckers särskilda rådgivare, *Reaching out to EU Citizens: a new opportunity*, oktober 2017.

⁽⁴⁾ ReK:s yttrande om "Rapport om EU-medborgarskapet 2017", COR-2017-01319, föredragande: Guillermo Martínez Suárez.

⁽⁵⁾ Europaparlamentet (2017) Att förbättra Europeiska unionens funktionssätt genom att utnyttja Lissabonfördragets potential, P8_TA(2017)0049; (2017) Möjliga utvecklingar och justeringar av den nuvarande institutionella strukturen för Europeiska unionen, P8_TA(2017)0048; (2017) Budgetkapacitet för euroområdet, P8_TA(2017)0050.

⁽⁶⁾ Bland annat Why Europe, Pulse of Europe, Stand up for Europe, Committee for the Defence of Democracy, 1989 Generation Initiative.

⁽⁷⁾ London School of Economics, *Reflecting on the future of the European Union*, mars 2018, <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/Future-EU.pdf>

14. Kommittén noterar att människor oftast diskuterar de frågor som tas upp i dialoger med utgångspunkt i vad som sker i deras region, stad eller lokalsamhälle. EU:s kommun- och regionpolitiker befinner sig alltså i främsta ledet när det gäller medborgarnas farhågor och förväntningar.

b) *Vad medborgarna berättade: De vill ha ett EU-projekt som bygger på solidaritet, sammanhållning och närhet*

15. ReK understryker att de viktigaste problem som tagits upp i ReK:s medborgardialoger⁽⁸⁾ är att lösningar på olika problem genomförs långsamt, särskilt vad gäller arbetslöshet, migration och den allmänna socioekonomiska situationen.

16. ReK betonar i detta sammanhang att många medborgare har gett uttryck för en önskan om mer solidaritet i EU, vilket är en stark uppmaning till åtgärder för att minska den befintliga och i många fall växande ojämlikheten på olika områden, främst genom att stärka sammanhållningen och solidariteten mellan och inom medlemsstaterna och regionerna. Att uppfylla denna allmänna förväntning kan kräva att politiken på ett antal områden i Europeiska unionen omorienteras och ombalanseras.

17. En utbredd frustration över EU blev även tydlig, mot bakgrund av att unionen ofta ses som alltför avlägsen och otillförlitlig. Samtidigt upplever många människor att de fortfarande inte vet vad EU är eller gör. Detta leder till att det finns ett stort glapp mellan människors förväntningar och EU:s förmåga att uppfylla förväntningarna. Det finns en avsaknad av upplevd nytta när det gäller lokala frågor, bland annat på grund av svag kommunikation samt vilseledande budskap och begrepp i kommunikationen med medborgarna, liksom bristande delaktighet i beslutsprocessen.

18. Eurobarometerundersökningar⁽⁹⁾ visar att mer än två tredjedelar av de svarande är övertygade om att deras land har haft nytta av att vara medlem i EU.

19. Kommittén påminner i detta sammanhang om att medlemsstaterna har ett delat ansvar för att hitta lösningar på EU-nivå för att göra EU handlingskraftigt i fråga om de stora agendorna, där EU kan tillföra ett verkligt mervärde, och samtidigt genomföra nödvändiga nationella reformer, inklusive tillräcklig finansiering, för att trygga ett välfungerande lokalt och regionalt styre, där medborgarna upplever att problemen åtgärdas.

20. Kommittén understryker att det i många lokala debatter och också i resultaten från undersökningen visat sig att unga under 30 är den generation som är mest positivt inställd till EU och att de sätter stort värde på den fria rörligheten och de utbildningsmöjligheter som EU erbjuder. Kommittén är dock också medveten om att denna generation i många länder har drabbats hårdast av de kvarstående effekterna av den ekonomiska krisen och ungdomsarbetslösheten och är mycket kritisk till Europeiska unionens roll i detta sammanhang. Kommittén betonar därför att EU:s politik måste vara mycket mer framtidsorienterad och att detta måste införlivas i EU:s beslutsfattande, med konkreta åtgärder och mer särskilt avsatta resurser för att hantera särskilda ungdomsproblem.

21. Kommittén vill även betona att medborgarnas oro över att de inte i tillräcklig grad beaktas under beslutsprocessen ofta leder till olika former av misstro gentemot demokratiska institutioner, bland annat EU-institutionerna.

22. Förtroendet för de lokala och regionala styresnivåerna är i allmänhet större än förtroendet för den nationella regeringen, och i de flesta medlemsstater är det även större än förtroendet för EU.

23. För att återuppbbygga förtroendet för EU understryker kommittén vikten av att klargöra för medborgarna vem som är ytterst ansvarig för beslut på EU-nivå, och efterlyser därför till förstärkt demokratisk ansvarsskyldighet.

⁽⁸⁾ ReK, *Reflecting on Europe: how Europe is perceived by people in regions and cities*, april 2018, https://cor.europa.eu/en/events/Documents/COR-17-070_report_EN-web.pdf

⁽⁹⁾ Eurobarometer – *Public opinion in the European Union*, bilaga, nr 88, november 2017, <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/81142>, Eurobarometer – *Future of Europe*, nr 467, september–oktober 2017, <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2179>, Eurobarometerundersökning beställd av Europaparlamentet, *Democracy on the move one year ahead of European election*, nr 89.2, maj 2018, http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2018/oneyearbefore2019/eb89_one_year_before_2019_-_eurobarometer_en_opt.pdf

24. Kommittén påminner om att europeisk integration är ett projekt som syftar till att ge politiskt uttryck för ett antal universella värden och rättigheter, men att många medborgare är besvikna på vad de ser som EU:s oförmåga att leva upp till och upprätthålla sina egna värden. Kommittén erkänner att det är av avgörande vikt att kontinuerligt bekräfta EU-medborgarnas gemensamma värden som är oundgängliga eftersom de utgör grunden för ömsesidig tillit och kompromisser.

25. Det finns betydande potential för att utveckla en "europeisk medborgaridentitet" bland EU-medborgarna med viktiga rättigheter och skyldigheter som påverkar deras vardagsliv. En sådan identitet, som bygger på Europas rika historiska och kulturella arv, skulle vara viktig för att öka enskilda medborgares känsla av tillhörighet till det "europeiska projektet" och bör komplettera och berika de nationella, regionala och lokala identiteter som ingår i den individuella identiteten. Även om en känsla av identitet varken kan eller bör påtvingas kan den stödjas och uppmuntras genom medborgardeltagande, kulturell verksamhet och utbildning och bör således stödjas av lämpliga åtgärder och resurser.

26. Medborgare som lever i kunskapsbaserade och framtidsorienterade samhällen är bättre på att se behoven i sina lokalsamhällen och därför bättre lämpade att pröva och utveckla föränderliga, innovativa lösningar för att tillgodose lokala behov.

27. Kommittén stöder medborgarnas krav på fler kanaler för demokratiskt deltagande och bättre kommunikation med EU:s institutioner via permanenta och strukturerade kanaler för dialog. Vi efterlyser därför att kommissionens kommunikationsstrategi via dess informationsnät förstärks med hjälp av den potential som de regionala myndigheterna har när det gäller att samordna de Europa direkt-kontor som finns på deras territorium. Detta skulle öka effekterna av deras arbete.

c) *Lokala och regionala företrädares kraftfulla krav på fullständig delaktighet i utformningen och genomförandet av EU-projektet* ⁽¹⁰⁾

28. Kommittén håller med företrädarna för den lokala och regionala nivån om att de prioriterade områden som EU bör rikta in sig på huvudsakligen är sammanhållningspolitik, följt av socialpolitik (inklusive utbildning och rörlighet), ekonomisk politik (sysselsättning och tillväxt), migration och integration, miljöfrågor (inklusive klimatförändringar) och säkerhet.

29. ReK understryker att det både från medborgardialogerna och undersökningen bland lokala och regionala myndigheter har framkommit en stark oro för de unga och för hur man ska kunna ge dem rätt möjligheter och uppfylla deras förväntningar.

30. Kommittén betonar att liksom för medborgarna är solidaritet ett återkommande begrepp även för lokala och regionala företrädare och betraktas som ett av EU:s viktigaste grundläggande värden.

31. En majoritet av de svarande som företräder lokala och regionala myndigheter anser att ytterligare decentralisering och en bättre befogenhetsfördelning är centrala inslag i ett sunt styrelseskick eftersom de ökar öppenheten, ansvarsskyldigheten och kvaliteten på det politiska beslutsfattandet genom att möjliggöra direkt deltagande av och kontakt med medborgarna samt platsbaserade lösningar. De lokala och regionala myndigheternas deltagande i EU:s beslutsfattande tillför mervärde till den politik som eftersträvas.

32. Lokala och regionala myndigheter är mycket medvetna om det allt större behovet av att samarbeta över de nationella gränserna för att möta vår tids stora utmaningar, såsom klimatförändringarna och naturkatastrofer, globaliseringen i alla dess former, digitaliseringen och dess samhällskonsekvenser, den globala instabiliteten, den demografiska utvecklingen, fattigdom och social utestängning osv. De har även en avgörande roll vid genomförandet av sammanhållningspolitiken, bland annat för gränsöverskridande samarbetsinitiativ såsom ett stort antal småskaliga projekt som främjar kontakter mellan människor, som är särskilt viktiga som ett konkret uttryck för solidaritet i vardagen.

33. De lokala och regionala myndigheterna önskar också att EU skulle rikta in sig mer på de rättigheter som EU-medborgarskapet medför, såsom rätten att bo, arbeta och studera var man vill. I detta hänseende kan de regionala och lokala förvaltningarna utföra ett viktigt arbete i samarbete med EU-institutionerna genom att upplysa medborgarna om de faktiska möjligheter som den fria rörligheten erbjuder när det gäller att studera eller utveckla sin karriär i en annan medlemsstat.

⁽¹⁰⁾ London School of Economics, *Reflecting on the future of the European Union*, mars 2018.

Att förankra EU-politiken lokalt för att påverka människors liv*a) Att ta itu med samhällsutmaningar lokalt*

34. Kommittén betonar att EU-politiken måste ge människor möjlighet att själva påverka de frågor som är viktiga i deras liv och som alla styresnivåer, från den europeiska till den lokala, måste finna svar på.

35. Framtidens samhällsutmaningar måste lösas globalt, men åtgärderna måste vidtas lokalt.

36. ReK påminner om att kommuner och regioner är länken mellan FN:s mål för hållbar utveckling och medborgarna genom att svara på deras uppmaning till åtgärder med hjälp av de verktyg som EU har ställt till deras förfogande. De 17 målen för hållbar utveckling kommer inte att kunna uppnås utan engagemang från och samordning med de lokala och regionala myndigheterna. I detta syfte bör alla instrument som syftar till att stödja decentraliserat samarbete, politisk samstämmighet och den territoriella strategin utnyttjas fullt ut, eftersom de kan mobilisera de lokala och regionala myndigheternas och det civila samhällets potential att främja partnerskap och samverkans effekter mellan alla förvaltningsnivåer.

b) Att främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning för medborgarna

37. Att tackla de ihållande ekonomiska, sociala och territoriella skillnaderna är fortfarande en stor utmaning för framtidens EU.

38. Social, ekonomisk och territoriell sammanhållning är mål som fastställs i EU-fördraget och för att uppnå dem krävs det att man tar itu med både strukturella och nya utmaningar genom att främja motståndskraftiga samhällen och ekonomier och en ram för att dra nytta av globaliseringen.

39. ReK lyfter fram den sjunde rapporten om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, "Min region, mitt Europa, vår framtid", som "visar [...] hur avgörande sammanhållningspolitiken är för EU, dess invånare, ekonomi, städer och regioner och [att] det är lika viktigt som någonsin att en hållbar ekonomisk tillväxt kan gå hand i hand med social utveckling, vilket sammanhållningspolitiken bidrar till" ⁽¹¹⁾.

40. Kommittén efterlyser en stark sammanhållningspolitik efter 2020 för alla regioner, som grundar sig på principen om europeiska partnerskap, delad förvaltning och flernivåstyre, i enlighet med vad som efterlyses i #CohesionAlliance-förklaringen.

41. Kommittén beklagar att endast en minoritet av medborgarna är medvetna om sammanhållningspolitikens positiva effekter. ReK efterlyser därför samordnade insatser på alla styresnivåer för att öka kunskapen om effekterna av olika inslag i EU:s politik och fonder.

42. EU:s agenda för städer bidrar till att tackla frågor som rör allt från rörlighet i städerna till luftkvalitet och från den cirkulära ekonomin till integrering av migranter och flyktingar. Kommittén betonar dessutom vikten av partnerskap mellan städer och landsbygd för att hantera dessa problem mer effektivt. Den stöder även kommuner och regioner så att de kan utveckla platsbaserade innovationsekosystem och genomföra strategier för smart specialisering.

43. Tjänster av allmänt intresse och tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är en integrerad del av den europeiska sociala modellen och den sociala marknadsekonomin, och garanterar att alla har rätt och möjlighet att få tillgång till grundläggande varor och offentliga tjänster av hög kvalitet. Kommittén rekommenderar att man utvidgar begreppet tjänster av allmänt ekonomiskt intresse till att även omfatta nya sociala tjänster, till exempel mottagande och integration av flyktingar och migranter, subventionerat boende, garanterad lägsta inkomst eller digital infrastruktur.

44. Kommittén efterlyser fler europeiska partnerskap mellan kommuner, städer och regioner, bland annat genom partnersamverkan, som kan agera som globala föregångare för att genomföra bästa praxis när det gäller att hantera samhällsutmaningar och de senaste vetenskapliga rönen.

c) Att hantera migrationen och säkra integrationen

45. Kommittén framhåller att EU-medborgarna anser migrationsutmaningen vara en av provostenarna för hur "solidaritet" förverkligas i praktiken, men att man fortfarande måste bygga upp en gemensam förståelse av vad solidaritet innebär i detta sammanhang. ReK betonar den avgörande roll som lokala och regionala myndigheter spelar när det gäller att underlätta mottagande och integration av migranter samt organisera en öppen, rationell och human debatt om dessa känsliga frågor.

⁽¹¹⁾ Europeiska kommissionen, generaldirektoratet för regional- och stadspolitik, Sjunde rapporten om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning: Min region, mitt Europa, vår framtid, september 2017.

46. Det är mycket viktigt att kommuner, städer och regioner får stöd i arbetet med både krishantering och långsiktig integration. EU måste tillhandahålla en sammanhållen politisk ram för migration och tillräckligt, riktat ekonomiskt och tekniskt stöd, i tillägg till medlemsstaternas, i syfte att underlätta migranternas integration på lokal nivå.

47. ReK betonar att integrationspolitiken för migranter måste utformas i partnerskap med alla styresnivåer och även få stöd av lämpliga finansinstrument på EU-nivå som en del av en övergripande migrationspolitik för EU. För att garantera störst chans för framgångsrik integration, vilket ligger i både migranternas och värdssamhällets intresse, bör flera faktorer, såsom migranternas yrkeskvalifikationer och språkkunskaper, existerande familjeband, deras önskemål och möjliga kontakter före ankomsten med en värdnation beaktas.

48. En ändamålsenlig och human förvaltning av EU:s yttre gränser och utformningen av en övergripande migrationspolitik och ett gemensamt asylsystem i EU med gemensamma höga standarder är mycket viktigt för alla kommuner, städer och regioner, särskilt för dem som tar emot flyktingar och dem som är belägna vid gränser som är särskilt drabbade av migrationstoppar. ReK betonar även att en sådan politik måste innefatta ett samordnat förhållningssätt till humanitärt skydd, nya vägar för reguljär migration, inbegripet program för cirkulär migration, samt ansträngningar för att ta itu med orsakerna till migration och bekämpa människohandel i alla former och särskilt av kvinnor och barn för sexuella ändamål, och att detta kräver både nya politiska åtaganden på alla nivåer och lämpliga medel.

d) Att säkerställa sociala rättigheter och tillgång till utbildning samt främja kulturarvet

49. Kommittén framhåller att medborgarna känner ett starkt behov av att EU:s sociala dimension utvecklas i all EU-politik och alla EU-program, som ett komplement till befintliga nationella eller regionala system för jämställdhet och socialt skydd. Artiklarna 8 och 9 i EUF-fördraget utgör en grund för detta och bör därför tillämpas korrekt. ReK stöder också genomförandet av den sociala pelaren, där de lokala och regionala myndigheterna bör ha en avgörande roll, och anser att ett protokoll om sociala framsteg bör införas i EU-fördragen. ReK vill placera sociala rättigheter jämsides med ekonomiska rättigheter och välkomnar att den sociala pelaren har tagits med i den europeiska planeringsterminen. ReK stöder idén om en social resultattavla i den europeiska planeringsterminen och anser också att bindande sociala mål måste införas i EU:s primärrätt.

50. ReK betonar att sociala investeringar inte bör betraktas enbart som en börda för de offentliga finanserna. Finansieringen av socialpolitiken och skyddet av de sociala rättigheterna, i enlighet med vad som fastställdes vid toppmötet i Göteborg i november 2017, har ett klart europeiskt mervärde som är grundläggande för att återskapa medborgarnas förtroende för integrationsprocessen.

51. Kommittén understryker den avgörande vikten av att hjälpa medborgarna att få tillgång till lokala och rättvisa arbetsmarknader för att utrota arbetslösheten, med särskilda åtgärder för att hjälpa de grupper som påverkas mest. Kommittén vill utarbeta en plan för sociala mål som kan införas i ett framåtblickande socialpolitiskt handlingsprogram med särskilda åtgärder och konkret lagstiftningsuppföljning, som en investering i människor, färdigheter, kunskap, socialt skydd och delaktighet.

52. Kommittén efterlyser ett EU som är fullt engagerat i främjandet av jämställdhet mellan kvinnor och män och särskilt i förebyggandet och utrotandet av våld mot kvinnor, ett universellt, strukturellt och multidimensionellt problem som genererar oberäkneliga personliga, sociala och ekonomiska kostnader.

53. Det är av största vikt att investera i ungdomar, och kommittén uppmanar EU att stödja de lokala och regionala myndigheternas arbete med att tillgodose behoven på området kompetens och utbildning. ReK efterlyser en ny "allians för kompetens och utbildning" med syftet att främja offentliga investeringar i utbildning, främja rörlighet (Erasmus+), främja mellanregionalt samarbete, i synnerhet i gränsöverskridande områden, och uppmuntra till utbyte mellan människor inte bara i ett yrkesmässigt sammanhang, utan också i den kulturella sfären.

54. I enlighet med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna uppmanar ReK de regionala myndigheterna att delta i förvaltningen av instrument som Europeiska socialfonden och de fonder som stöder tillämpningen av ungdomsgarantin, eftersom den aktiva sysselsättningspolitiken, inklusive politik för social innovation och jämställdhet, ofta genomförs på regional nivå.

55. Kommittén betonar att det på utbildningsområdet skulle vara önskvärt att skolornas undervisningsplaner inbegriper de olika element som är gemensamma för oss som européer, inom olika områden såsom historia, kultur, kulturarv eller själva det europeiska integrationsprojektet. Vi understryker under alla omständigheter också vikten av arbetet med att upplysa eleverna om det europeiska projektet, som vanligtvis utförs av de regionala och lokala myndigheterna.

56. Kulturarvet i dess många olika former utgör en värdefull tillgång för Europa: det är en resurs som skulle kunna bli en viktig hävstång för att uppnå mer sammanhållna och hållbara regioner i EU och som kan bidra till att stärka identiteten i en region och i Europa som helhet, och är i särskilt hög grad ett konkret uttryck för EU:s motto "Förenade i mångfalden".

57. Turism och kreativa branscher kan omvandla regionernas kulturarv till en möjlighet för sysselsättning och ekonomiska spridningseffekter, bland annat genom innovation och strategier för smart specialisering.

58. ReK betonar att Europeiska unionen måste främja och öka sin språkliga och kulturella mångfald, främja kunskapen om denna, och stimulera innovation och interregionalt samarbete på alla kulturområden samt nya affärsmodeller inom de kulturella och kreativa sektorerna.

e) Att främja forskning, innovation och digital omvandling

59. EU:s finansieringsprogram som bygger på forskning, innovation, utbyte, partnerskap och rörlighet och som tillhandahålls i smarta städer kan möjliggöra bättre tjänster för medborgarna och på så sätt förbättra deras livskvalitet. Sammanhållningspolitiken och den gemensamma jordbrukspolitiken skulle också kunna bli dynamiska och framåtblickande med hjälp av forskning och innovation.

60. Innovationen bör öka i omfattning i den offentliga sektorn och bland företagen, till exempel med hjälp av initiativ såsom "Vetenskapen möter regionerna", som samlar politiker och vetenskapsmän för att diskutera evidensbaserat beslutsfattande och gör det möjligt för EU:s medborgare att vara med och skapa sin egen framtid.

61. Kommittén framhåller att den digitala omvandlingen och e-förvaltningen stöder lokala offentliga förvaltningar. Medborgarna och näringslivet uppskattar det europeiska mervärdet av sådana investeringar, som ofta är en del av gränsöverskridande eller mellanregionalt samarbete (t.ex. bredband för alla), eftersom de stärker motståndskraften i den lokala ekonomin och bidrar till att förbättra livskvaliteten på lokal och regional nivå.

62. Kommittén betonar att städer är platser – både fysiska och digitala – där människor kan mötas, få nya idéer, utforska nya möjligheter, utforma framtiden på ett innovativt sätt och lära sig om hur samhället förändras och vad detta innebär för medborgarna. Städerna kan därför påskynda localsamhällets process för att bli digitalt uppkopplade i hela Europa.

63. Kommittén påminner därför om att den digitala omvandlingen är ett nytt instrument för sammanhållning och ett effektivt verktyg för att hantera demografiska utmaningar: avlägset belägna områden och landsbygdsområden och de yttersta randområdena behöver vara uppkopplade och omvandla sina naturliga nackdelar till fördelar i linje med principen om territoriell sammanhållning. Innovationsnav, levande laboratorier, fablab, designstudior, bibliotek, företagskuvöser och innovationsläger som stöds av EU och lokala aktörer främjar den lokala ekonomin och underlättar berörda aktörers tillgång till digital teknik.

f) Att stödja utvecklingen i landsbygdsområden, säkra den gemensamma jordbrukspolitiken och främja lokal produktion

64. Kommittén påminner om att EU:s territorium till 91 % består av landsbygdsområden och medeltätt befolkade områden och att 60 % av EU:s befolkning bor i dessa områden. Utvecklingsmässigt finns det betydande skillnader mellan stadsområden och landsbygdsområden, där en känsla av att ha blivit övergivna leder till en växande EU-skepsis. Därför bör både den gemensamma jordbrukspolitiken och sammanhållningspolitiken fortsätta att verka som solidaritetsbaserade instrument för att främja återväxt inom hållbart och innovativt jordbruk och landsbygdsutveckling, och landsbygdsområdena bör beaktas i all EU-politik.

65. Det interregionala samarbetet kan vara ett centralt inslag i optimeringen av smarta specialiseringsstrategier genom att främja synergier och maximera resultaten av det globala innovationsarbetet.

66. Det sätt på vilket vi producerar och konsumerar livsmedel har en enorm lokal och global påverkan, inte bara på medborgarnas välbefinnande, miljön, den biologiska mångfalden och klimatet, utan även på vår hälsa och vår ekonomi. ReK efterlyser utveckling och främjande av lokala marknader och korta livsmedelskedjor som livsmedelssystem med en specifik lokal dimension och efterlyser med eftertryck att europeisk kvalitetsproduktion främjas.

67. Kommittén anser att nedskärningarna i den gemensamma jordbrukspolitiken andra pelare är oproportionerliga och befärar att denna åtgärd skulle kunna att vara till nackdel för landsbygdsområden och det förstärkta miljö- och naturskydd som kommissionen eftersträvar samt försvåra uppnåendet av EU:s klimat- och resursskyddsmål.

g) Hållbarhet, miljöskydd och kampen mot klimatförändringarna

68. Kommittén påpekar att medborgarna förväntar sig globala och lokala insatser för att bekämpa klimatförändringarna och främja energieffektivitet. Hållbarhet borde därför integreras i all EU-politik med särskild hänsyn till minskade utsläpp av växthusgaser, energieffektivitet, en renare rörlighet och produktion av förnybar energi och genom kolsänkor och hållbar produktion och konsumtion. ReK uppmanar EU att tillhandahålla en sund rättslig och politisk ram inom vilken regioner och kommuner kan utveckla sina egna initiativ för att främja uppnåendet av målen i Parisavtalet.

69. Kommittén påminner om att det globala borgmästaravtalet för klimat och energi och genomförandeinitiativ på gräsrotsnivå spelar en avgörande roll i arbetet med att uppnå målen i Parisavtalet, och uppmanar EU att stödja utvecklingen av lokalt fastställda bidrag för att minska koldioxidutsläppen. Hållbarhet och miljöskydd bör därför integreras i all EU-politik, i linje med FN:s mål för hållbar utveckling och EU:s övriga internationella åtaganden.

70. Kommittén understryker behovet av större synergieffekter mellan de nätverk, projekt och avtal som har till syfte att hantera klimatförändringarna och dem som fokuserar på motståndskraften mot katastrofer, såsom Sendai-ramverket.

h) Samarbete bortom EU för att stödja stabilitet och utveckling

71. Kommittén påminner om att den roll som de lokala och regionala myndigheterna spelar i det gränsöverskridande samarbetet och den stadsdiplomatiska verksamheten utanför EU:s gränser, i synnerhet i samband med utvidgningsprocessen och i EU:s grannskap, är mycket viktig för att främja gräsrotsdemokrati, hållbar utveckling och stabilitet.

72. De lokala myndigheterna har en mycket stor roll när det gäller att garantera medborgarnas säkerhet genom att förebygga våldsinriktad radikaliserings och skydda offentliga utrymmen. Mot bakgrund av brottslighetens och terrorismens gräns- och nationsöverskridande natur befinner sig medborgarna och de lokala och regionala myndigheterna i en situation där de måste samarbeta, och de kommer att dra nytta av det mervärde som EU:s åtgärder innebär för gemensamma projekt.

73. ReK påminner om sin uppfattning att alla förslag till avtal om handelsliberalisering bör föregås av en territoriell konsekvensbedömning. Vi uppmanar också att det bör införas mekanismer på nationell och lokal nivå för att ge tillgång till relevant information om handelspolitik. Dessutom bör handelsförhandlingar åtföljas av en formell och deltagarbaserad dialog mellan de ansvariga nationella myndigheterna och lokala och regionala myndigheter. Detta är särskilt viktigt i de fall då handelsförhandlingarna även omfattar områden där EU har delad behörighet med medlemsstaterna, eftersom de lokala och regionala myndigheternas behörighetsområden oftast påverkas i dessa fall.

Att se till att kommuner och regioner har tillräckligt manöverutrymme: en EU-budget för perioden efter 2020 som lever upp till ambitionerna och utnyttjar flexibiliteten för åtgärder och investeringar

74. Kommittén framhåller att den fleråriga budgetramen måste spegla EU:s prioriteringar och ambitioner för att uppfylla skyldigheterna enligt fördraget och medborgarnas förväntningar, och försvarar en flerårig budgetram som motsvarar 1,3 % av BNI i EU-27.

75. EU-budgeten bör inte ses som en avvägning mellan nettobetalare och nettomottagare utan som ett gemensamt verktyg för att uppnå våra gemensamma mål genom att tillhandahålla mervärde i hela EU. Kommittén stöder därför kommissionens slutsatser om att vi alla drar nytta av den fleråriga budgetramen, eftersom de positiva effekterna av den inre marknaden, säkerhet och sammanhållning mer än uppväger det individuella finansiella bidraget till EU.

76. EU:s framtid är avhängig av en ambitiös och effektiv EU-budget som följer principen om att extra uppgifter för EU även bör gå hand i hand med extra resurser och en utfasning av rabatter på nationella bidrag.

77. ReK betonar att om EU-budgeten återcentraliseras, i synnerhet genom att man underminerar program med delad förvaltning och platsbaserade strategier, skulle detta kunna äventyra sammanhållningen i unionen, och detta måste undvikas.

78. Offentliga tjänsters kvalitet är en avgörande faktor för förtroendet för institutionerna, eftersom medborgarna bedömer myndigheterna utifrån sina egna erfarenheter av hur tjänsterna tillhandahålls, och med tanke på att mer än en tredjedel av alla offentliga utgifter och mer än hälften av de offentliga investeringarna genomförs på lokal och regional nivå betonar kommittén att nivån på offentliga investeringar i EU fortfarande är alltför låg för att tillhandahålla lämpliga offentliga infrastrukturer och tjänster. Det är därför mycket viktigt att undanröja underskottet i de offentliga investeringarna.

79. ReK framhåller behovet av att, tio år efter finanskrisen som har orsakat stor skada för de lokala och regionala myndigheternas offentliga investeringar, stärka deras investeringskapacitet genom att ge dem det finanspolitiska utrymme de behöver för att stödja offentliga investeringar och främja lokala lösningar genom att stärka principerna om delad förvaltning på grundval av partnerskap och flernivåstyre och genom att undanta offentlig medfinansiering av EU-program från skuldberäkningarna inom ramen för stabilitets- och tillväxtpakten.

Att bygga vår union nedifrån och upp: vägen framåt för ett demokratiskt återupplivande av EU är möjlig genom gräsrotsengagemang

a) *Att stärka EU-åtgärderna: rätt åtgärder måste vidtas på rätt nivå*

80. Kommittén är fast övertygad om att en korrekt tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna är av yttersta vikt för att föra EU närmare sina medborgare. Det är viktigt att besluten fattas så nära medborgarna som möjligt och att det finns ett fullt ut ansvarsskyldigt och överskådligt system för beslutsfattande i EU, där medborgarna tydligt kan se vem som är politiskt ansvarig och ansvarsskyldig för de beslut som fattas ⁽¹²⁾.

81. Kommittén betonar att det delade ansvaret och den nära kopplingen mellan principerna om flernivåstyre och subsidiaritet är centrala beståndsdelar i en genuint demokratisk union.

82. EU:s framtida skyddsmekanism måste vara en konsekvent tillämpning av subsidiaritetsprincipen. Detta innebär "mer EU där mer EU behövs", och "mindre EU där mindre EU behövs", vilket leder till en effektivare och bättre presterande union. Blotta tanken om att skydda medlemsstaternas intressen mot inblandning från EU är kontraproduktiv i diskussionerna om EU:s framtid. Kommittén är medveten om sin egen roll som en av subsidiaritetsprincipens "väktare" och anser att subsidiaritetsprincipen bör ses som ett dynamiskt politiskt och rättsligt begrepp i utformningen och genomförandet av politiken, med syftet att säkerställa att den lämpligaste nivån vidtar rätt åtgärder vid rätt tillfälle och i medborgarnas intresse. Kommittén stärks i denna övertygelse av slutrapporten från arbetsgruppen om subsidiaritet och proportionalitet där tonvikt läggs vid en ny förståelse av "aktiv subsidiaritet". ReK kommer att sträva efter att genomföra arbetsgruppens rekommendationer i nära samarbete med andra EU-institutioner, nationella parlament och lokala och regionala myndigheter i hela unionen.

83. ReK efterlyser på nytt en kodifiering och ett genomförande av principerna om flernivåstyre och partnerskap i en interinstitutionell uppförandekod och att dessa ska speglas i det interinstitutionella avtalet om bättre lagstiftning. Utöver sammanhållningspolitiken ska flernivåstyre integreras i alla lagar och bestämmelser om politiska åtgärder som påverkar den regionala nivån ⁽¹³⁾.

⁽¹²⁾ ReK:s resolution om Europeiska kommissionens vitbok om EU:s framtid – Tankar och scenarier för EU-27 fram till 2025 (2017/C 306/01).

⁽¹³⁾ ReK:s yttrande om Diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser, COR-2017-03718, föredragande Marek Woźniak.

84. ReK anser att det är avgörande att motverka alla centraliseringstendenser och att stödja utvecklingen av lämpliga, platsbaserade och ändamålsenliga lösningar på fältet, särskilt inom den framtida sammanhållningspolitiken, som ska vara en förebild för styrningen även på andra politikområden.

85. Kommittén rekommenderar att man vidareutvecklar de befintliga territoriella konsekvensbedömningarna för att åstadkomma en ändamålsenlig återkoppling som tar hänsyn till skillnaderna mellan EU:s regioner och de mycket olika konsekvenser som EU-politiken får för olika lokala och regionala myndigheter.

b) Att involvera regioner och kommuner: en förnyad europeisk demokrati genom egenansvar och ändamålsenlighet

86. Kommittén betonar att EU:s politik måste ge människor en proaktiv roll när det gäller att hantera de frågor som är viktiga i deras liv. Människor söker lösningar på lokal nivå, ett starkare engagemang för att identifiera problem och stöd för att ta itu med dem. Med denna människoinriktade och medborgardrivna strategi kan man hantera många lokala utmaningar och visa på vilket sätt EU har betydelse för medborgarna. Den innebär också att EU-politiken riktas in på att stärka kommunernas och regionernas roll med hjälp av medborgarengagemang genom offentlig-privat-mänskliga partnerskap.

87. Kommittén understryker att de lokala och regionala myndigheterna tillför EU-politiken ett mervärde genom att fungera som laboratorier för utveckling och genomförande av nya former av samhällsinnovationer, solidaritet och inkluderande politiska åtgärder som medborgarna förväntar sig från EU.

88. Det innebär också att inte alla medborgarnas problem kan lösas med detaljreglering i EU-lagstiftning. Subsidiaritetsprincipen handlar inte bara om huruvida det är juridiskt möjligt för EU att lagstifta, utan även om huruvida lösningarna är meningsfulla för medborgarna. Om medborgarna anser att EU kommer med lösningar som inte är meningsfulla i det dagliga livet kommer det bara att skapa större motstånd mot EU.

89. Kommittén är övertygad om att EU:s institutionella system måste fortsätta att utvecklas och anpassas till nya utmaningar för att uppnå ett öppet, demokratiskt och ändamålsenligt beslutsfattande för alla. Kommittén understryker att de lokala och regionala myndigheternas roll, som ReK representerar, måste erkännas i ännu högre grad, både i EU:s dagliga verksamhet och i framtida anpassningar av EU-fördragen, där ReK i ett framtida konvent bör medges fulla rättigheter.

90. Vi är fast övertygade om att den lokala och regionala dimensionen måste erkännas i den europeiska planeringsterminen och att de lokala och regionala myndigheterna därför bör involveras redan från början i utarbetandet av den årliga tillväxtöversikten samt landrapporterna och de nationella reformprogrammen. Kommittén är övertygad om att resultattavlan för förfarandet vid makroekonomiska obalanser i detta syfte bör kompletteras med regionala indikatorer som kommer att bidra till att främja och bibehålla den regionala dimensionen i den europeiska planeringsterminen.

91. EU:s, och särskilt Ekonomiska och monetära unionens, demokratiska legitimitet behöver stärkas genom att principerna om sociala framsteg och lika möjligheter sätts i centrum för EU:s beslutsfattande, så att sysselsättning och sociala normer inte betraktas som perifera delar av den makroekonomiska anpassningsprocessen.

92. ReK anser att ett bättre deltagande från regioner och från de regionala parlamenten i EU:s beslutsfattande skulle kunna öka den demokratiska kontrollen och ansvarsskyldigheten.

c) Att underlätta medborgarnas deltagande i EU-politiken och gemensamt inrätta en permanent dialog med medborgarna även efter 2019

93. Europeiska unionen kommer att vinna förtroende och trovärdighet endast om och när den åstadkommer resultat och om det europeiska mervärdet och den tanke och de nödvändiga kompromisser som ligger till grund för EU:s beslut förklaras tydligare för medborgarna. I detta avseende efterlyser kommittén mycket större insatser vad gäller stöd till flerspråkiga, europeiska medie- och informationsformat, bland annat lättförståeliga budskap, utveckling och införande av europeiska medborgarutbildningsmoduler för olika utbildningsnivåer samt ett betydligt större stöd till möten mellan människor över de europeiska gränserna (utbytesprogram på utbildnings- och yrkesutbildningsområdet, program för partnersamverkan osv.).

94. Deltagarbaserade instrument såsom det europeiska medborgarinitiativet⁽¹⁴⁾ bör stärkas. Som ett kompletterande verktyg till de nuvarande strukturerna för representativ demokrati på EU-nivå och till andra innovativa delar för deltagarbaserat beslutsfattande och ständig dialog kan europeiska medborgarinitiativ bidra till att mobilisera medborgarna kring en gemensam fråga, lyfta fram den europeiska dimensionen i viktiga politiska frågor samt främja alleuropeiska debatter och motsvarande allmänna opinion.

95. Kommittén uppmanar ReK:s ledamöter att fortsätta att söka kontakt med medborgarna och lyssna till dem genom lokala evenemang, stadshusmöten och medborgardialoger för att nå ut till alla regioner i EU-27, och uppmanar övriga institutioner att delta i detta arbete. Kommittén framhåller i detta sammanhang målet om att organisera medborgardialoger i alla EU-regioner fram till valet till Europaparlamentet 2019 och uppmanar sina ledamöter att organisera särskilda möten för sina lokala eller regionala fullmäktigeförsamlingar tillsammans med lokalinvånare och deras föreningar, i syfte att samla in synpunkter på de frågor om EU:s framtid som identifierats i kommitténs eget och i kommissionens frågeformulär. Kommittén betonar att det är mycket viktigt med decentraliserad kommunikation om EU:s politik och de politiska val som ligger till grund för den samt att EU-institutionerna måste stödja lokala och regionala insatser och initiativ i denna riktning.

96. ReK framhåller att medborgarsamråd även bör nå ut till de medborgare som ofta ignoreras eller inte är intresserade av samrådsprocesser. Det är viktigt att säkerställa en verkligt inkluderande och representativ dialog med medborgarna för att undvika att debatten monopoliseras av dem som redan är mest mobiliserade för eller mot EU eller en särskild politisk fråga.

97. Kommunikation och ständig dialog med medborgarna är mycket viktigt i alla politiska system och därför avgörande för att öka EU:s demokratiska legitimitet och föra EU närmare medborgarna.

98. I detta sammanhang får kontakten med medborgarna inte begränsas till perioderna före valen till Europaparlamentet.

99. Kommittén åtar sig att inför valet till Europaparlamentet 2019 föreslå en metod för ett permanent och strukturerat system för dialog mellan medborgarna och EU:s politiker och institutioner, med deltagande av lokala och regionala myndigheter via ReK och baserad på en öppen process för att lyssna till medborgarna, ge dem utrymme och information för att identifiera och debattera de frågor som berör dem mest, integrera resultaten i EU:s beslutsfattande och återkoppla på lämpligt sätt om hur medborgarnas bidrag påverkar.

100. Kommittén är övertygad om att ReK-ledamöterna, genom att ge återkoppling till medborgarna, i sitt politiska arbete kan stärka kopplingarna till gräsrotterna och öka människornas förtroende för "EU-politiken".

Bryssel den 9 oktober 2018.

Karl-Heinz LAMBERTZ

Europeiska regionkommitténs
ordförande

⁽¹⁴⁾ ReK:s yttrande om Förordningen om det europeiska medborgarinitiativet, COR-2017-04989, föredragande Luc Van den Brande.